

AFRIKAANS- EERSTE ADDISIONELE TAAL

GRAAD: 10 –SEPTEMBER BEHEERDE TOETS

LEESBEGRIP, OPSOMMING en TAAL

TYDSDUUR: 1 UUR

PUNTE: 40

EKSAMINATRICE: MEV.V.MATHURA

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit **DRIE** afdelings EN 6 bladsye

AFDELING A: LEESBEGRIP	(15 PUNTE)
AFDELING B: OPSOMMING	(10 PUNTE)
AFDELING C: TAAL	(15 PUNTE)
2. Beantwoord **AL** die vrae.
3. Begin elke afdeling op 'n **NUWE** bladsy.
4. Trek 'n reël na elke Afdeling.
5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.
7. Gee spesiale aandag aan spelling en sinskonstruksies.
8. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1

TEKS A: TYDSKRIFARTIKEL

Lees die tydskrifartikel hieronder en beantwoord die vrae.

Johannes Jansen

is honger vir leer ...

- 1 Johannes Jansen het op die plaas Bo-Radyn sowat twee kilometer buite Villiersdorp, grootgeword. Hy het sy skoolloopbaan aan die Primêre Skool Kosie de Wet begin en sy hoërskoolloopbaan aan die Sekondêre Skool Swartberg in Caledon voltooi. Op skool het Johannes daarvan gedroom om 'n dokter te word.
- 2 Nadat hy matriek met vrystelling geslaag het, het hy egter besluit om eerder onderwys te studeer, omdat die kursus nie so lank was nie. In Johannes se eerste jaar moes hy sy studies staak omdat daar nie meer genoeg geld was nie.
- 3 Hy is terug Bo-Radyn toe, waar sy ouers en van sy broers en susters steeds gewerk het. Sy pa was baie hartseer, want dit was sy wens dat ten minste één van sy nege kinders verder moes studeer. Johannes het vir 20 jaar op die plaas gewerk. In hierdie tyd het hy in die plaaswerker- en veiligheidskomitee gedien. Hy het ook verkiesingsopleiding onder sy mense gedoen. Dit het hom laat beseef dat sy passie om mense te leer, nie verdwyn het nie.
- 4 Johannes het deelyds begin studeer. Hy het eers 'n B.Com-graad, wat hom baie in sy pos as plaasbestuurder gehelp het, deur Unisa verwerf. Toe sy kinders groter was, het hy, met sy vrou Lorraine se ondersteuning, sy onderwysgraad voltooi. Wanneer hy saans by die huis gekom het, het hy eers tyd saam met sy vrou en kinders deurgebring en dan van halfnege tot elfuur gestudeer. Soms het hy soggens van vieruur tot halfses met sy boeke gesit. In 2011 het hy sy werk by Bo-Radyn bedank om die praktiese deel van sy onderwysstudies in die klaskamer te gaan doen.
- 5 Hy het baie goed gevoel dat hy sy pa se droom kon bewaarheid deur sy graad te behaal. Sy pa inspireer hom steeds om verder te studeer. Sy pa se woorde dat jy nooit te oud is om te leer nie, sal hom altyd bybly.
- 6 Vandag doen Johannes wat hy altyd wou doen. Hy gee terug aan sy gemeenskap deur die volgende generasie Villiersdorpers te motiveer om vir hulself 'n beter toekoms te bou.

- 1.1 Naby watter dorp is die plaas Bo-Radyn? (1)
- 1.2 Johannes Jansen het eers vir 'n dokter gestudeer.
Verduidelik waarom hierdie stelling ONWAAR is? (1)
- 1.3 Waarom moes Johannes in sy eerste jaar sy studies staak? (1)
- 1.4 Waar het Johannes gaan werk nadat hy sy studies gestaak het? (1)
- 1.5 Hoeveel kinders het Johannes Jansen se ouers gehad? (1)
- 1.6 Watter opvoedingswerk het Johannes onder sy mense gedoen? (1)
- 1.7 Verduidelik wat bedoel word wanneer ons sê dat sy passie om mense te leer, "nie verdwyn het nie". (Paragraaf 3) (1)
- 1.8 Johannes het 'n B.Sc.-graad verwerf.
Watter bewys is daar dat hierdie stelling WAAR is? (1)
- 1.9 Waarom, dink jy, was dit vir Johannes nodig om deelyds te studeer? (1)
- 1.10 Watter tipe pos het Johannes later op die plaas bekleed? (1)
- 1.11 Kies die KORREKTE antwoord.
Skrif net die vraagnommer (1.12) en die letter (A–D) neer.
Wie het, volgens die teks, vir Johannes ondersteun om later sy onderwysgraad te voltooi?
A Sy kinders
B Sy plaasbestuurder
C Sy werkgewer
D Sy vrou, Lorraine (1)
- 1.12 Hoelank het Johannes saans gestudeer? (Paragraaf 4) (1)
- 1.13 Waarom, dink jy, moes Johannes soms vroeg in die oggend studeer? (1)
- 1.14 Johannes het sy werk op die plaas bedank omdat hy gemeenskapswerk wou doen. Motiveer waarom hierdie stelling ONWAAR is? (1)
- 1.15 Verduidelik wat die skrywer in die laaste paragraaf bedoel met "die volgende generasie". (1)

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 2: WATER

TEKS B

- Som die belangrikste feite oor water in SEWE sinne op.
- Skryf die sinne PUNTSGEWYS neer.
- Nommer die sinne van 1 tot 7.
- Jou opsomming mag nie langer as 60 woorde wees nie.
- Dui die KORREKTE getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

1.

Mense, diere en plante het water nodig om te oorleef. 'n Mens kan amper 'n maand lank sonder kos klaarkom, maar sonder water sal jy nie oorleef nie.

2.

Ons drinkwater is baie beperk. Al bestaan 70% van die aarde se oppervlak wel uit water, is net 3% van die water vars en kan gedrink word. Ons kan ook nie seewater gebruik nie, omdat dit te sout is.

3.

Die menslike brein bestaan uit sowat 85% water. Om jou brein te help om beter te funksioneer, behoort jy dus genoeg water te drink, en minder sap en koeldrank.

4.

Ons lees dikwels hoe mense in swembaddens, riviere of die see verdrink. Veral na swaar reën, is riviere gevaarlik. 'n Mens moet groot respek vir water hê.

5.

Boere het baie water op hulle plase nodig. As dit nie genoeg reën nie, of hulle kan nie genoeg water uit riviere kry nie, moet hulle boorgate boor en windpompe oprig.

6.

Rivierwater moet eers gesuiwer word voordat ons dit kan drink. Nadat die water gesuiwer is, word dit na 'n reservoir gepomp. Vandaar word dit in waterpype na woongebiede gevoer.

7.

Omdat die mense op die aarde al meer word, het ons meer vars water nodig. Dit is die rede waarom ons alle waterbronne goed moet oppas. As ons waterbronne besoedel, sal daar nie genoeg skoon water vir almal wees nie.

[Verwerk uit *Huisgenoot in die klaskamer: Skooltake en Kuier*, 13 Maart 2013]

TOTAAL AFDELING B:

10

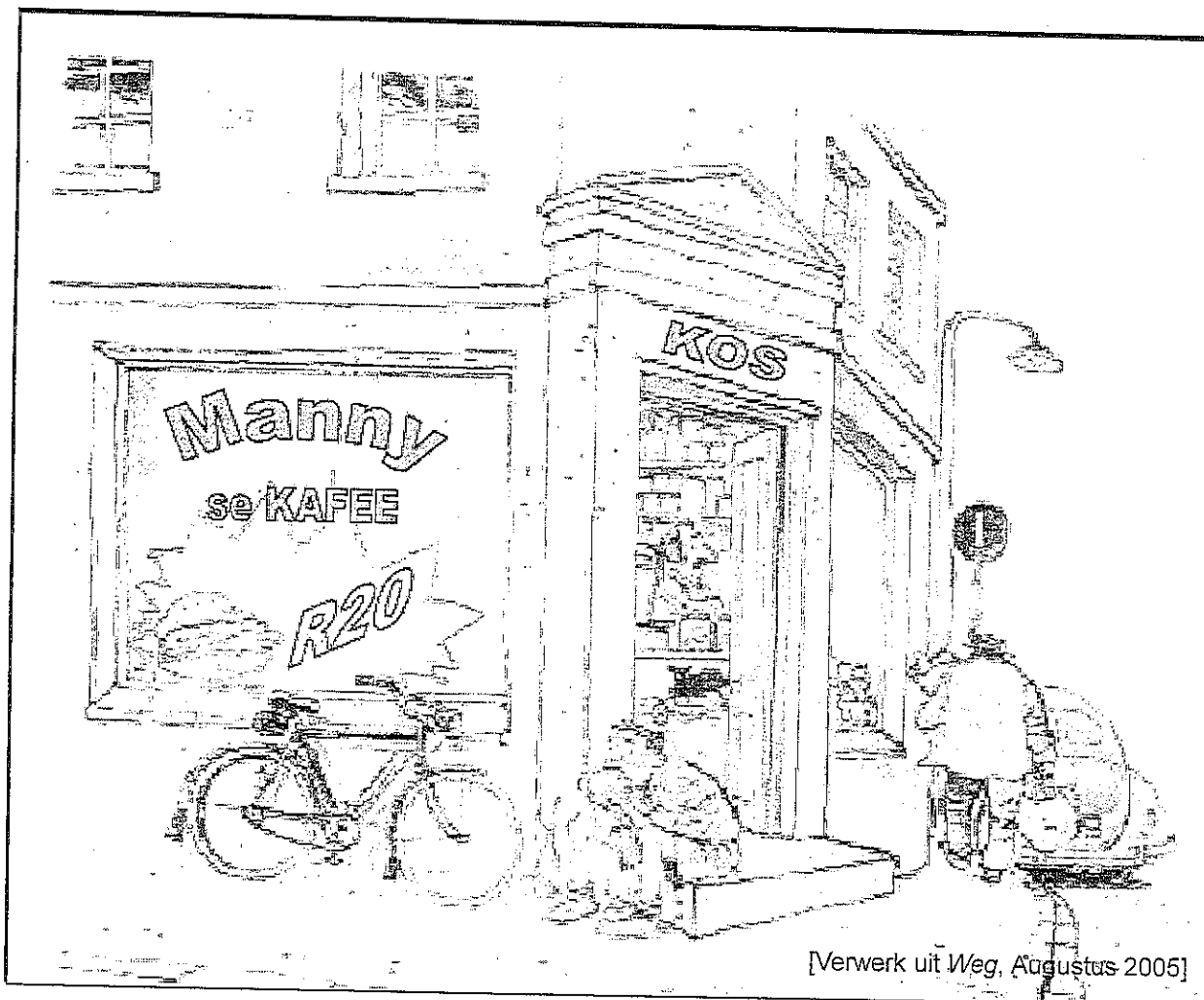
AFDELING C: TAAL

VRAAG 3: WOORD-EN -SINSTRUKTURE

TEKS C: PRENT

Bestudeer die prent hieronder en beantwoord die vrae.

- Skryf net die vraagnommer (3.1–3.15) en die KORREKTE antwoord neer.
- Al die antwoorde in hierdie vraag moet KORREK gespel word.

[Verwerk uit Weg, Augustus 2005]

- 3.1 Kies die korrekte **AFKORTING** tussen hakies.
Die adres van die kafee is (Kerkst./Kerkstr.) 25. (1)
- 3.2 Gee die korrekte **VORM VAN DIE WOORD** tussen hakies.
Daar staan 'n (hoog) straatlig langs die kafee. (1)
- 3.3 Gee die korrekte **VERKLEININGSVORM** van die woord tussen hakies.
Die swart (kat) lê in die kafee. (1)

- 3.4 Gee die korrekte **VORM** van die woord tussen hakies.
Op die (een) dag van die maand bly die kafee laat oop. (1)
- 3.5 Gee **EEN WOORD** vir die woorde tussen hakies.
'n Mens kan kruideniersware en (wortels, kool, pampoens, uie en beet) by Manny se kafee koop. (1)
- 3.6 Gee die korrekte **OORTREFFENDE TRAP VAN VERGELYKING** van die woord tussen hakies.
By hierdie kafee is hamburgers die (goedkoop). (1)
- 3.7 Skryf die sin oor in die **VERLEDE TYD**.
Jaco kom koop weekliks 'n hamburger by die kafee. (1)
- 3.8 Skryf die sin oor in die **INDIREKTE REDE**.
Jaco sê: " Ek laat my fiets langs die muur staan. " (1)
- 3.9 Skryf die sin oor in die **LYDENDE VORM**.
Jaco het dadelik 'n hamburger gekoop . (1)
- 3.10 Skryf die sin oor in die **INFINITIEF**.
Jaco sit op die trappie voor die winkel deur. (1)
BEGIN SO: Jaco behoort.....
- 3.11 Skryf die sin oor in die **TOEKOMENDE TYD**.
'n Warm hamburger smaak baie lekker . (1)
- 3.12 Skryf die sin oor in die **DIREKTE REDE**.
Manny sê dat daardie hamburger darem lekker is . (1)
- 3.13 Skryf die sin oor as 'n **VRAAGSIN**.
Jaco besluit om 'n hamburger vir sy ma te koop. (1)
- 3.14 Skryf die sin oor in die **ONTKENNING**
Jaco wil altyd hamburgers in die toekoms verkoop. (1)
- 3.15 Skryf die sin oor en begin met die **VETGEDRUKTE** woorde.
Die eienaar kom altyd vroeër as 08:00 om oop te sluit. (1)